

PM 2013:159 RVII (Dnr 001-1061/2013)

Rätt information - Kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga (SOU 2013:45)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 3 oktober 2013

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Rätt information - Kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga” (SOU 2013:45) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Personal inom hälso- och sjukvården möter varje dag personer som av en eller annan anledning tillfälligt eller mer varaktigt saknar möjlighet att ge uttryck för sin inställning och vilja.

En konsekvens av dagens reglering är bland annat att den som saknar förmåga att ta emot och förstå information samt ta ställning till frågor om informationshantering ställs utanför de möjligheter till ett mer patientsäkert och effektivt informationsutbyte som lagstiftaren ger alla andra medborgare.

Patientdatalagen möjliggör i större utsträckning än tidigare lagstiftning på området ett mer patientsäkert och effektivt informationsutbyte inom hälso- och sjukvården. Men på grund av lagens utformning står dock alla de vuxna som inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke till eller motsätta sig en viss personsuppgiftsbehandling utanför dessa möjligheter.

Utgångspunkten i utredningen är att den som saknar förmåga att samtycka till vård eller den informationshantering som föranleds av vården, har ett alldeles särskilt behov av lagstiftning som ger ökad trygghet och skydd.

Remissen finns att läsa i sin helhet på regeringens hemsida:

<http://www.regeringen.se/sb/d/16827/a/218844>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. På grund av kort remisstid har äldrenämnden lämnat ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att den enskilde får stöttning av hälso- och sjukvårdspersonalen så att denne i så stor utsträckning som möjligt kan tillvarata sin självbestämmanderätt. Men det är också av stor vikt att anhöriga som känner personen väl, får ge sin uppfattning om den enskildes vilja.

Socialnämnden anser att föreliggande förslag ger förutsättningar för att enskilda patienter ska kunna få en god och säker vård genom att de inblandade i vården får tillgång till rätt information om patientens hälsa och tidigare behandlingar.

Äldreförvaltningen anser att med en korrekt dokumentation om vem som har gjort bedömningen och på vilken grund, kommer lagförslaget att underlätta samverkan mellan olika vårdgivare och tillförsäkra att personer som saknar beslutsförmåga, får en adekvat och kvalitetssäkrad vård.

Farsta stadsdelsnämnd anser att utredarens förslag är bra. Det är viktigt att även denna grupp patienter får dra nytta av de positiva effekter som en sammanhållen journalföring ger beträffande ökad patientsäkerhet och att även de får bidra till kvalitetsutvecklingen av vården.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att i de situationer där det är tillåtet att ge vård till någon som inte kan samtycka till själva åtgärden bör lagstiftningen även göra det tillåtet för den som ska ge vården att ta del av den information som behövs för en god och säker vård.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att en reflektion är frågan om de nationella kvalitetsregistren behöver innehålla personnummer. Dessa skulle förslagsvis kunna ersättas med någon form av kodning för att ytterligare skydda den enskildes integritet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor anser att det är viktigt att frågan behandlas seriöst och vad som framkommer av remissen, så är det fallet. Rådet har inga egna synpunkter.

Mina synpunkter

För att kunna ge bästa möjliga vård och omhändertagande är det en förutsättning att de som är involverade i vården har rätt information om patientens hälsa och tidigare behandlingar. Det är också viktigt att ge alla samma möjlighet till ett patientsäkert och effektivt informationsutbyte.

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska stötta patienten på ett sådant sätt att denne i så stor utsträckning som möjligt kan ta tillvara sin självbestämmanderätt. Närstående såsom make/maka, syskon och andra anhöriga som känner patienten väl, ska också få ge sin uppfattning om den enskildes vilja. Det kan också i förekommande fall vara god man.

Respekt för den enskilda individens självbestämmande och integritet ska vara grunden till både informationshantering och vård. Genom en korrekt dokumentation om vem som gjort bedömningen kan lagförslaget komma att underlätta samverkan mellan olika vårdgivare och säkerställa att personer som saknar beslutsförmåga får en kvalitetssäkrad vård.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Rätt information - Kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga” (SOU 2013:45) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 19 september 2013

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Delbetänkandet (SOU 2013:45) ”Rätt information – Kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga”, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Personal inom hälso- och sjukvården möter varje dag personer som av en eller annan anledning tillfälligt eller mer varaktigt saknar möjlighet att ge uttryck för sin inställning och vilja.

En konsekvens av dagens reglering är bland annat att den som saknar förmåga att ta emot och förstå information samt ta ställning till frågor om informationshantering ställs utanför de möjligheter till ett mer patientsäkert och effektivt informationsutbyte som lagstiftaren ger alla andra medborgare.

Patientdatalagen möjliggör i större utsträckning än tidigare lagstiftning på området ett mer patientsäkert och effektivt informationsutbyte inom hälso- och sjukvården. Men på grund av lagens utformning står dock alla de vuxna som inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke till eller motsätta sig en viss personsuppgiftsbehandling utanför dessa möjligheter.

Utgångspunkten i utredningen är att den som saknar förmåga att samtycka till vård eller den informationshantering som föranleds av vården har ett alldeles särskilt behov av lagstiftning som ger ökad trygghet och skydd.

Behovet av skydd gäller såväl i frågor om patientsäkerhet och kvalitet som i frågor om personlig integritet. Möjligheterna att använda och utbyta information måste därför förenas med villkor som syftar till att säkerställa både en ökad patientsäkerhet och ett starkt integritetsskydd.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. På grund av kort remisstid har äldrenämnden lämnat ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens utgångspunkt är att den som saknar förmåga att samtycka till vård eller den informationshantering som föranleds av vården har ett alldeles särskilt behov av lagstiftning som ger ökad trygghet och skydd. Möjligheten att använda och utbyta information måste därför förenas med villkor som syftar till att säkerställa både en ökad patientsäkerhet och ett starkt integritetsskydd.

Stadsledningskontoret är positivt till de förändringar som utredningen föreslår. Det är av stor vikt att även denna grupp personer har möjlighet att nyttja de positiva effekter som en sammanhållen journalföring ger beträffande ökad patientsäkerhet och att även de får bidra till kvalitetsutvecklingen av vården. En förutsättning är att det handlar om sådan informationshantering som behövs för att personen ska få bästa möjliga vård och omhändertagande. Stadsledningskontoret anser vidare att det är också viktigt att både vårdinsatser och informationshantering genomförs med stor respekt för den enskildes integritet och självbestämmande.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att den enskilde får stöttning av hälso- och

sjukvårdspersonalen så att denne i så stor utsträckning som möjligt kan tillvarata sin självbestämmanderätt. Men det är också av stor vikt att anhöriga som känner personen väl, får ge sin uppfattning om den enskildes vilja.

Stadsledningskontorets bedömer inte att detta förslag skulle innebära några ytterligare kostnader för staden.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2013 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens utgångspunkt är att den som saknar förmåga att samtycka till vård eller den informationshantering som föranleds av vården har ett alldeles särskilt behov av lagstiftning som ger ökad trygghet och skydd. Möjligheten att använda och utbyta information måste därför förenas med villkor som syftar till att säkerställa både en ökad patientsäkerhet och ett starkt integritetsskydd.

Förvaltningen instämmer i utredningens utgångspunkter och vill understryka dagens reglering som innebär att innan personuppgifter görs tillgängliga för andra vårdgivare i system för sammanhållna journalföring ska patienten få information om vad den sammanhållna journalföringen innebär och om rättigheten att motsätta sig att uppgifterna tillgängliggörs på det sättet. Det innebär i praktiken att alla som saknar förmåga att ta ställning till dessa frågor ställs utanför möjligheterna till ett mer patientsäkert och effektivt informationsutbyte.

Förvaltningen vill också framhålla vikten av att hälso- och sjukvårdspersonalen ska stötta patienten på ett sådant sätt att denne i så stor utsträckning som möjligt kan tillvarata sin självbestämmanderätt.

En generell utgångspunkt i utredningen är att personuppgiftsbehandling rörande vuxna som inte endast tillfälligt saknar beslutsförmåga bör ske utifrån vad som är känt om den enskildes inställning samt hälso- och sjukvårdspersonalens bedömning av vad som är bäst för patienten.

Förvaltningen instämmer och vill framföra vikten av att närstående såsom make/maka, syskon och andra anhöriga som känner patienten väl, får ge sin uppfattning om den enskildes vilja. Det kan också vara god man i förekommande fall.

Utredningen föreslår vidare att det ska vara tillåtet för vårdgivare att behandla personuppgifter i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister även om den enskilde inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta ställning till den information som lämnas om registreringen.

Förvaltningen instämmer i förslaget mot bakgrund av att ett sådant register kan bidra till att förbättra kvaliteten i vården, både för den enskilde patienten själv och för andra med liknande sjukdomar eller skador.

Sammanfattningsvis är det förvaltningens uppfattning att föreliggande förslag ger förutsättningar för att enskilda patienter ska kunna få en god och säker vård genom att de inblandade i vården får tillgång till rätt information om patientens hälsa och tidigare behandlingar.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens kontorsutlåtande daterat den 15 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens och förvaltningens uppfattning är att en person som har nedsatt beslutsförmåga mycket väl kan fatta beslut och uttrycka sin vilja i vissa situationer och/ eller i vissa avseenden. Biståndshandläggare och vårdpersonal möter varje dag personer som de stöttar, för att de i så stor utsträckning som möjligt ska kunna tillvarata sin självbestämmanderätt. Om inte möjlighet finns, kan presumtivt samtycke användas, d.v.s. åtgärder vidtas förutsatt att det är förenligt med den enskildes vilja utan att samtycket har kommit till uttryck (SoS meddelande nr 2/2010). Den nya lydelsen i lagen innebär således ingen förändring i praktiken annat än att beslut om presumtivt samtycke fattas på laglig grund.

Förvaltningen anser att med en korrekt dokumentation om vem som har gjort bedömningen och på vilken grund, kommer lagförslaget att underlätta samverkan mellan olika vårdgivare och tillförsäkra att personer som saknar beslutsförmåga, får en adekvat och kvalitetssäkrad vård.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av betänkandet Rätt information – kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga (SOU 2013:45).

Särskilt uttalande gjordes av Gunnar Sandell m fl. (S) och Lars Bäck (V), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att utredarens förslag är bra. Det är viktigt att även denna grupp patienter får dra nytta av de positiva effekter som en sammanhållen journalföring ger beträffande ökad patientsäkerhet och att även de får bidra till kvalitetsutvecklingen av vården.

Förvaltningen vill också uppmärksamma frågan om den enskildes integritet och att det är särskilt positivt att man i utredningen betonar att bedömningen ska göras i varje enskilt fall, inte utifrån diagnos eller funktionsnedsättning generellt, utan att det ska handla om en individuell och situationsanpassad bedömning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m fl. (MP), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till de förändringar som föreslås.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 augusti 2013 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Anita Lindskog (S), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 juli 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till de förändringar utredningen föreslår. Förutsättningen är att det handlar om sådan informations-hantering som behövs, för att patienten ska få bästa möjliga vård och omhändertagande. Det är också viktigt att både vårdinsatser och informationshantering genomförs med stor respekt för den enskildes integritet och självbestämmande.

En reflektion är frågan om de nationella kvalitetsregistren behöver innehålla personnummer. Dessa skulle förslagsvis kunna ersättas med någon form av kodning för att ytterligare skydda den enskildes integritet.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 13 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Rådet har inga egna synpunkter.

Vi tycker att det är viktigt att frågan behandlas seriöst och vad som framkommer av remissen, så är det fallet.

RESERVATIONER M.M.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Gunnar Sandell m fl. (S) och Lars Bäck (V) enligt följande.

Detta är en viktig fråga som är mycket svår. Sammanhållen journalföring förutsätter dels att patienten i ett inledande skede inte motsatt sig ett tillgängliggörande av uppgifter till andra vårdgivare, dels att patienten i samband med att vårdbehov uppstår samtycker till att sjukvårdspersonalen får ta del av uppgifterna.

Det är viktigt att även denna grupp patienter får dra nytta av de positiva effekter som en sammanhållen journalföring ger beträffande ökad patientsäkerhet och att även de får bidra till kvalitetsutvecklingen av vården.

Förvaltningen uppmärksammar frågan om den enskildes integritet och att det är särskilt positivt att man i utredningen betonar att bedömningen ska göras i varje enskilt fall, inte utifrån diagnos eller funktionsnedsättning generellt, utan att det ska handla om en individuell och situationsanpassad bedömning. Vi instämmer i detta.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m fl. (MP) enligt följande.

Rätt information – Kvalitet och patientsäkerhet för vuxna med nedsatt beslutsförmåga
Utredningen skulle ta reda på om det var lämpligt att göra det möjligt för vuxna med nedsatt beslutsförmåga att ingå i sammanhållen journalföring och nationella kvalitetsregister.

Det gäller personer som inte endast tillfälligt saknar förmåga att ta emot information och lämna samtycke.

Det verkar vara en både klok och nödvändig uppgift då patientlagen fått en ofrivillig effekt. Därmed kan man kvalitetssäkra vården även för denna grupp och om man samtidigt kan säkerställa dessa personers integritetsskydd har man uppnått det resultat man förväntat sig.

Man ska lyssna på de anhöriga, vad de tror att patienten hade velat uttrycka. Men närstående har ingen formell rätt att besluta i den enskildes ärende, dock ska informationen de lämnar vara vägledande.

Vi förslår att äldre personer, som ju med större sannolikhet snarare än andra kommer att bli dementa, får, t ex vid besök på vårdcentralen, fylla i ett formulär där man uttrycker sitt samtycke till sammanhållen journalföring. Det kan hända att den närstående budbäraren av sjukdomsinformationen också är eller blir dement.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Anita Lindskog (S) enligt följande.

Vi har tagit del av remissen och förvaltningens remissvar. Vi stödjer remissvaret till fullo och instämmer speciellt i kommentaren om användningen av personnummer. Vi bedömer också att det vore mer rättssäkert att använda någon form av kodning i stället för personnummer.

Vi tillstyrker förvaltningens remissvar.

